

biografieën

De Belgische tenor **GUY DE MEY** won in 1975 de muziekwedstrijd Pro Civitate. Het was de start van een indrukwekkende internationale zangcarrière. In 2006 debuteerde hij aan de Scala van Milaan in *Katia Kabanova* en zong hij aan de Opera van Zürich onder leiding van John Eliot Gardiner en Christoph von Dohnanyi. De laatste jaren was hij regelmatig te horen in de Opera van Parijs, de Bayerische Staatsoper München en de Opera Copenhagen, in Monteverdi's *Poppea* en *Ulisse* en in Cavalli's *La Calisto*. Guy De Mey is docent zang aan het conservatorium van Antwerpen.

CLAIRE CHEVALLIER studeerde piano aan de conservatoria van Nancy, Straatsburg en Parijs, en combineerde dit met haar studie wiskunde en fysica. Nadien vervolgde ze haar muzikale opleiding aan het Conservatorium Brussel. Tijdens haar studies en via een masterclass bij Jos van Immerseel legde ze zich toe op de historische achtergrond en de evolutie in de bouw van de pianoforte en bestudeerde ze jaren lang de specifieke eigenschappen en de vereisten qua onderhoud van het instrument. Als musicus-onderzoeker bezit ze vijf Franse historische klavieren. Ze doceert aan de conservatoria van Gent en Brussel.

IN DE KIJKER VR 07.03.08 / 20.00 / KAMERMUZIEKZAAL / ENSEMBLE EXPLORATIONS / OCTET MENDELSSOHN
Ensemble Explorations neemt muziek voor acht strijkers ernstig. Geen twee haastig bij elkaar gebrachte strijkkwartetten, maar intense repetities met acht evenwaardige topmuzikanten liggen aan de basis van de uitvoering van twee Dubbelstrijkkwartetten van Spohr en het Octet opus 20 van Mendelssohn. Voeg daar de keuze voor periode-instrumenten aan toe en alles is klaar voor de herontdekking van deze bijna vergeten parels.

Het rookvrije **CONCERTGEBOUWCAFE** met uitzicht op 't Zand is een goede plek om met vrienden samen te komen, voor een lichte lunch of aperitief. Er is bovendien een uitgebreid aanbod van cds om te beluisteren én aan te kopen. Open vanaf 11 uur, gesloten op zon- en maandag tenzij er een voorstelling is.

info & tickets
IN&UIT - 070 22 33 02
IN&UIT - 't Zand 34, 8000 Brugge
WWW.CONCERTGEBOUW.BE

subsidiënten

BRUGGE

mediasponsors

structurele sponsors

ZA 26.01.08

GUY DE MEY & CLAIRE CHEVALLIER

WINTERREISE

KAMERMUZIEKZAAL - 20.00

19.15 Inleiding door Jan Christiaens

Guy De Mey & Claire Chevallier

Winterreise

De *Winterreise* is een liedercyclus van de Duitse componist Franz Schubert (1797-1828) op teksten van de Duitse dichter Wilhelm Müller (1794-1827). Het is een van de bekendste liederen van Schubert en wordt vaak uitgevoerd door tenoren en sopraan.

VOX	FOCUS SCHUBERT
	

tenor

GUY DE MEY

pianoforte (Chris Maene naar Streicher)

CLAIRE CHEVALLIER

—

FRANZ SCHUBERT (1797-1828), *Winterreise* (1827), *op tekst van Wilhelm Müller*

1 *Gute Nacht*

1 *Die Wetterfabne*

1 *Gefrorne Tränen*

1 *Erstarrung*

1 *Der Lindenbaum*

1 *Wasserflut*

1 *Auf dem Flusse*

1 *Rückblick*

1 *Irrlicht*

1 *Rast*

1 *Frühlingstraum*

1 *Einsamkeit*

1 *Die Post*

1 *Der greise Kopf*

1 *Die Krähe*

1 *Letzte Hoffnung*

1 *Im Dorfe*

1 *Der stürmische Morgen*

1 *Täuschung*

1 *Der Wegweiser*

1 *Das Wirtshaus*

1 *Mut!*

1 *Die Nebensonnen*

1 *Der Leiermann*

Winterreise of de anatomie van de melancholie

De romantische dichter en taalkundige Wilhelm Müller (1794-1827) was een man met een zeer brede intellectuele interesse. Hij werd geboren in een tijd gedomineerd door politieke en maatschappelijke omwentelingen. Als taalkundige droeg de Duitse maar ook de Engelse literatuur zijn voorkeur weg. Vooral het werk van Lord Byron (1788-1824) boeide hem mateloos. Müller schreef niet alleen een biografie van Byron, maar vertaalde zijn werk ook in het Duits. Het lijkt erop dat Byrons grote reisverhaal *Childe Harold's Pilgrimage* de inspiratie leverde voor Müllers belangstelling voor het thema van de Wanderer, de typisch romantische topos van de zwerfer. In dat verhaal beschrijft Lord Byron hoe een jonge rebel have en goed achterlaat om door Europa te gaan zwerven, op zoek naar die onvindbare plaats waar hij zich als dichter thuis kan voelen. Ook in Müllers poëzie vormt het thema van de Wanderer de rode draad. Zijn gedichtencyclus *Die schöne Müllerin* – ook getoonzet door Schubert – opent niet toevallig met het vers ‘Das Wandern ist des Müllers Lust’. Wordt er in deze

cyclus een duidelijke verhaallijn ontplooid, dan is er in de liedcyclus *Die Winterreise* daarentegen niet zoiets als een plot of een doelgerichte ontwikkeling terug te vinden. In plaats daarvan put Müller in deze cyclus van 24 gedichten uit de rijke romantische beeldspraak om de innerlijke gemoedstoestand van de protagonist te schilderen. De zwerfer observeert het koude en ijzige winterlandschap waar hij doorheen trekt, en ziet in de sneeuw, de takken van de bomen, een beekje, en talloze andere natuurelementen zijn eigen zielstoestand weerspiegeld. De natuur gelezen als psychogram, daarover gaat Müllers *Die Winterreise*.

De 24 gedichten van deze cyclus zijn in verschillende fasen ontstaan.

Oppervlakkig beschouwd vertelt Müller het verhaal van een man die, na een ontgoocheling in de liefde, zijn thuisland verlaat en door een winterlandschap zwerft. Wanneer de gedichten echter op dit letterlijke niveau gelezen worden, dan blijkt de cyclus nogal wat tegenspraken te bevatten. Achter deze letterlijke betekenislaag gaat evenwel een veel diepere, psychologische betekenis schuil. Zo gelezen wordt *Die Winterreise* een krachtig psychologisch monodrama, waarin het winterlandschap als metafoer gebruikt wordt voor het innerlijke landschap van de ontgoochelde zwerfer. Op deze reis langs de diepten van de ziel fungeren de natuurelementen steeds opnieuw als een confronterende spiegel. De natuur brengt hem geen rust of verlichting. Integendeel, hoe verder hij afdwaalt, hoe indringender het verlies en de ontgoocheling hem recht in de ogen kijken. Uiteindelijk verlangt hij alleen nog naar de dood. Schuberts muzikale zetting van Müllers poëzie zorgt voor een enorme intensifiëring van de zeggingskracht ervan. Hoewel elk lied een universum op zich is, zijn er toch enkele constanten aanwezig die aan deze cyclus een sterke coherentie verlenen.

Vooreerst is het opvallend hoe Schubert in heel wat liederen teruggrijpt naar een gepunte ritmiek. In een traag tempo doet dit onwillekeurig denken aan een dodenmars. Daarmee kleurt Schubert de poëzie op een specifieke manier in, en voegt hij er nog een bijkomende betekenislaag aan toe. De pianobegeleiding in *Wasserflut* (nr. 6) is hiervan een mooi

Voorbeeld van de voorlaatste lied, Die Nebensonnen (nr. 23), aludeert de gepunte ritmiek onmiskenbaar op de dood, als een soort inleiding op het laatste lied, waar de Wanderer de dood in hoogsteigen persoon ontmoet.

Vervolgens maakt Schubert dankbaar gebruik van de vele krasse tegenstellingen in Müllers poëzie.

Voorbeeld. Ook in het voorlaatste lied, *Die Nebensonnen* (nr. 23), aludeert de gepunte ritmiek onmiskenbaar op de dood, als een soort inleiding op het laatste lied, waar de *Wanderer* de dood in hoogsteigen persoon ontmoet. Vervolgens maakt Schubert dankbaar gebruik van de vele krasse tegenstellingen in Müllers poëzie. Vooral het contrast tussen water en ijs wordt meer dan eens als een krachtig beeld gebruikt. Water befrist en verstart, zelfs de tranen van de *Wanderer* bevriezen; elders staat dan weer te lezen hoe de sneeuw ontdooit, en een stromend beekje wordt, dat de tranen van de *Wanderer* meevoert tot voor het huis van de geliefde. Dergelijke tegenstellingen worden in Schuberts zetting met muzikale middelen ingekleurd. Het meest gebruikte middel hiervoor is een soort clair-obscur van majeur en mineur. Door de open en positief klinkende grotetertstoonladder plots te veranderen in de kleine tertstoonladder, slaagt Schubert erin de tegenstellingen in de tekst veel reliëf te geven. Een volgend geliefkoosd procedé van Schubert is het spel met de ritmiek. In het lied *Auf dem Flusse* (nr. 7) drijft Schubert de spanning op door steeds kortere en levendiger ritmes voor te schrijven. Dat Schubert echter ook met een heel naakte toonzetting, onttaan van alle ingenieuze vondsten, de diepten van de ziel kon peilen, blijkt op een indrukwekkende manier uit het beklijvende *Der Leiermann* (nr. 24).

Jan Christiaens, 1877. Müller frequenteerde in die periode de Berlijnse literaire salons en vertoefde er graag in het gezelschap van figuren zoals La Motte-Fouqué (1777-1843) – auteur van het sprookje Undine (1811) – en

Wilhelm Müller (1794-1827): tekstdichter van Winterreise

De Duitse dichter, schrijver van reisverhalen, vertaler en bibliothecaris, Wilhelm Müller, vandaag nog bekend is, heeft hij bijna uitsluitend te danken aan Franz Schubert die een aantal van zijn destijds populaire *Wander- und Müllerlieder*, ondanks hun betwistbare literaire kwaliteiten, als tekst gebruikte voor zijn liederencycli *Die schöne Müllerin* en *Die Winterreise*.

Wilhelm Müller, geboren op 7 oktober 1794 te Dessau, stamt uit een familie van ambachtslieden. Het ontbrak hem niet aan enig literair talent: reeds op veertienjarige leeftijd dichtte hij oden en elegieën en schreef hij een tragedie. In 1812 werd hij student filosofie aan de Berlijnse universiteit doch in 1813 onderbrak hij zijn studie om dienst te nemen in het Pruisische leger. Na twee jaar van veldslagen en bezettingen (onder meer in de Lage Landen) hield hij het leger voor bekeken en wijdde hij zich opnieuw aan de studie. Door al dat strijdgewoel waren echter zijn patriottische en Duits-nationale gevoelens zodanig gewekt dat hij de filosofie inruilde voor de studie van de Duitse middeleeuwse taal en literatuur. Hij werd lid van de ‘Berlinische Gesellschaft für deutsche Sprache’ en publiceerde in 1816 zijn *Blumenlese aus den Minnesingern*. Müller frequenteerde in die periode de Berlijnse literaire salons en vertoefde er graag in het gezelschap van figuren zoals La Motte-Fouqué (1777-1843) – auteur van het sprookje *Undine* (1811) – en Achim von Arnim (1781-1831), die samen met Clemens Brentano de verzameling volksliederen *Des Knaben Wunderhorn* uitgaf. In 1817, na het beëindigen van zijn studies, onderneemt hij een reis naar Egypte doch zal die in Rome onderbreken. Gefascineerd door deze stad (zoals ook Goethe) zal hij er een jaar verblijven. Terug in Duitsland vestigt hij zich als leraar Grieks en Latijn en als bibliothecaris in zijn geboortestad Dessau. Zijn poëtisch oeuvre van 1821 tot 1824 (waaruit de gedichten voor Schuberts *Die Winterreise* afkomstig zijn) zal samen met de *Lieder der Griechen* gepubliceerd worden in twee volumes met als titel: *Siebenundsiebzig Gedichte aus den hinterlassenen Papieren eines reisenden Waldhornisten*. Het zijn vooral zijn *Lieder der Griechen* en de in 1825 verschenen, vertaalde *Neugriechische Volkslieder*, geïnspireerd door de Griekse strijd voor onafhankelijkheid, die hem een grote populariteit zullen verlenen. In 1826 verschijnt nog de novelle *Der Dreizehnte* en in 1827 de *Lyrische Reisen und epigrammatische Spaziergänge*. Een andere novelle *Debora* werd pas na zijn dood (30 september 1827) uitgegeven. Wilhelm Müller schreef in talloze literaire tijdschriften en stichtte er zelf een in 1820: *Askania*. Dankzij Schubert is dan toch een klein gedeelte van zijn oeuvre aan de totale vergetelheid ontsnapt!

Johan Huys, 1877. Müller frequenteerde in die periode de Berlijnse literaire salons en vertoefde er graag in het gezelschap van figuren zoals La Motte-Fouqué (1777-1843) – auteur van het sprookje Undine (1811) – en